

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι κατηγορίες, στις οποίες χωρίζει ο αρθρογράφος τους χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και τα χαρακτηριστικά της καθεμιάς περιλαμβάνονται στη 2η και την 3η παράγραφο του κειμένου. Συγκεκριμένα:

- Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν όσοι χρησιμοποιούν τα μέσα αποκλειστικά για λόγους επικοινωνίας και κοινωνικής επαφής. Βασικό χαρακτηριστικό τους είναι ότι επικοινωνούν διαδικτυακά μόνο με όσους ήδη γνωρίζουν, περιορίζοντας συνειδητά τον κύκλο τους.
- Στη δεύτερη και πολυπληθέστερη κατηγορία ανήκουν, αντίθετα, όσοι χρησιμοποιούν τα μέσα, για να πολλαπλασιάσουν τις κοινωνικές τους επαφές, συνδυάζοντας την επικοινωνία και με άλλες δραστηριότητες (ανταλλαγή απόψεων, φλερτ). Σε αυτές τις περιπτώσεις οι διαδικτυακοί φίλοι είναι περισσότεροι από τους πραγματικούς, ενώ και ο ίδιος ο χρήστης μετατρέπεται σε φανταστικό φίλο κάποιου άλλου.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο τίτλος του Κειμένου 1 ως προς τη γλωσσική μορφή:

- είναι δηλωτικός ·
- αποτελείται από δύο ονοματικές φράσεις χωρίς ρήμα ·
- συνδυάζει την κεντρική έννοια του κειμένου σε ονομαστική (η εποχή) με το στοιχείο που την προσδιορίζει σε γενική (των φανταστικών φίλων).

Από τα στοιχεία αυτά διαμορφώνεται και το συμπεριληπτικό περιεχόμενό του: εκφράζει γενικά ποια είναι η εποχή, χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις ή ειδικότερους χρονικούς προσδιορισμούς.

Ο γενικευτικός χαρακτήρας του λειτουργεί ως εισαγωγή στο περιεχόμενο του κειμένου και παράλληλα επεξηγείται από το κείμενο. Ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται αρχικά ότι ως «εποχή των φανταστικών φίλων» προσδιορίζεται ο σημερινός κόσμος των διαδικτυακών κοινωνικών επαφών, ενώ η ίδια η έννοια «φανταστικός φίλος» επεξηγείται και σχολιάζεται διεξοδικά, όσο προχωρά η ανάγνωση του κειμένου. Υπό την έννοια αυτή ο τίτλος αλληλεπιδρά με το κείμενο, εφόσον προαναγγέλλει τα βασικά στοιχεία που πραγματεύεται το κείμενο.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τα ρηματικά πρόσωπα που κυριαρχούν:

- στη 2η παράγραφο το γ' πληθυντικό (*χρησιμοποιούν, μοιράζονται, φιλτράρουν, γνωρίζουν, να περνούν, αγαπούν κ.λπ.*).
- στην 3η παράγραφο το α' πληθυντικό (*δεν είμαστε, βουτάμε, θέλουμε να γνωρίσουμε, ψάχνουμε, έχουμε να χάσουμε, να γεμίσουμε κ.λπ.*).
- στην 4η παράγραφο το β' ενικό (*τα βάζεις, να θέλεις να μοιραστείς, θεωρείς, να βρεις, μοιράζεσαι, έχεις σπουδάσει, ασχολείσαι κ.λπ.*).

Η λειτουργία τους:

- Στη 2η παράγραφο ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί το γ' πληθυντικό για να προσδιορίσει με αντικειμενικότητα και αποστασιοποίηση το γενικό χαρακτηριστικό και τα ειδικά γνωρίσματα μίας ομάδας ανθρώπων, στην οποία δεν εντάσσεται ο ίδιος. Περιγράφει πώς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν με σύνεση και, όσα αναφέρει, προβάλλονται ως γενικές αλήθειες και παρατηρήσεις.
- Στην 3η παράγραφο με το α' πληθυντικό δηλώνεται ότι ο αρθρογράφος εντάσσει και τον εαυτό του στην ομάδα των ανθρώπων, της οποίας τα χαρακτηριστικά καταγράφει. Το ύφος γίνεται πιο προσωπικό, οι παρατηρήσεις σχετικά με την αλόγιστη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης λαμβάνουν υποκειμενικό χαρακτήρα, αλλά δεν γίνονται ποτέ επιθετικές, εφόσον ο αρθρογράφος περιλαμβάνει και τον εαυτό του σε όσα αναφέρει.
- Στην 4η παράγραφο το β' ενικό πρόσωπο, που εκφράζει οικειότητα, αξιοποιείται από τον αρθρογράφο, για να προτείνει στον αναγνώστη ποια είναι η ενδεδειγμένη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και να του παρουσιάσει τις ποικίλες δυνατότητές τους, να του υποδείξει παραδείγματα χρήσης τους κ.λπ. . Πρόκειται,

στην ουσία, για άμεση και έμμεση προτροπή που ενισχύεται από το ανεπίσημο / φιλικό ύφος, το οποίο διαμορφώνει το β' ενικό πρόσωπο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ανάμεσα στους δύο ήρωες του κειμένου έχει αναπτυχθεί σχέση βαθιάς φιλίας που στηρίζεται στον σεβασμό και την αμοιβαία εκτίμηση. Τα στοιχεία του κειμένου, με βάση τα οποία γίνεται αντιληπτή η σχέση αυτή:

- ο μικρός διάλογος με την ερώτηση του ενός και την απάντηση του άλλου («Είσαι σίγουρος ... λογαριασμό») υποδεικνύει ότι υπάρχει οικειότητα μεταξύ τους που προκύπτει και από την επανάληψη και διανθίζεται και με χιούμορ ·
- η αναφορά στη συχνή τους συναναστροφή («κάθε πρωί έπαιρνε τον ναργιλέ ... τοπίο») και στα συναισθήματα θαυμασμού και αγάπης που υποδεικνύει ο κειμενικός δείκτης της παρομοίωσης ότι τρέφει ο ένας απέναντι στον άλλον («χάζευε τον Φώτη σαν να 'τανε τοπίο») ·
- οι πληροφορίες που αντλούνται από τη μικρή αναδρομική αφήγηση («Είχαν ... τουρκόσπιτα»).

Περαιτέρω, το κοινωνικό περιβάλλον διαδραματίζει ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση της φιλικής αυτής σχέσης. Πρόκειται για ένα μικρό νησί («μια κρεατοελιά στην πλάτη της θάλασσας» μεταφορά και προσωποποίηση), με λιγοστούς πόρους («χαμηλές πόρτες», «το ξύλο λιγοστό όπως και το χώμα», «ένα χαμόσπιτο», «στις κηδείες ... για τον τελευταίο αποχαιρετισμό»: χιούμορ και σαρκασμός) και ανθρώπους με έντονη την ανάγκη της κοινωνικής συναναστροφής: μέχρι και ο μοναχικός Φώτης αγοράζει ένα υποζύγιο «για να 'χει κάποιον να μαλώνει» (ειρωνεία και σαρκασμός).

Στο πλαίσιο αυτό τα παιδιά στρέφονται επαγγελματικά προς τη μόνη διέξοδο που υπάρχει – τη θάλασσα. Η θάλασσα είναι το στοιχείο που ενώνει και τους δύο φίλους, παρά τη μεγάλη διαφορά του ότι ο Φώτης έγινε ναυτικός στα μεγάλα καράβια και έκανε μακρινά ταξίδια («γραμμή για το τέλος του κόσμου», «το βλέμμα του είχε αγκαλιάσει όλη τη γη»: μεταφορές), ενώ ο Σελίμ έμεινε ψαράς στα νερά του νησιού του («έμαθε όλους τους γύρω κάβους και τις σπηλιές»: υπερβολή, «ρίζωσε για πάντα στο μαχαλά του» μεταφορά).

Τα παραπάνω μπορούν και πρέπει να συμπληρωθούν από τους μαθητές / τις μαθήτριες με στοιχεία από τον δικό τους παραστατικό κύκλο και τα βιώματά τους.